

بررسی شناخت و تبیین اقتصاد مقاومتی در گام دوم انقلاب در جمهوری اسلامی ایران

مریم فرزنانجو^۱

^۱ فرزنانجو، مریم، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان maryamfarzanjoo@gmail.com

چکیده

با گذشت چهل سال از انقلاب و ورود به گام دوم آن، این مسئله را پررنگ تر می سازد که با وجود پیشرفت های بسیار در بخشهای مختلف از جمله مسائل علمی همچون هسته ای و سلولهای بنیادین؛ چرا هنوز تا رسیدن به اهداف اقتصادی مورد انتظار انقلاب اسلامی در گام دوم فاصله وجود دارد؛ الگوهای غربی در این زمینه جواب نداده اند و محققان در جست و جوی الگوی اقتصادی مناسب گام دوم انقلاب و راهبردهای مناسب آن هستند. هدف این تحقیق بررسی شناخت و تبیین اقتصادی گام دوم انقلاب و معرفی راهبردهای اقتصادی مقاومتی به عنوان الگوی اقتصادی گام دوم انقلاب است. روش تحقیق به صورت کتابخانه ای است مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب عبارتند از مقاومت بلندمدت، مبارزه با چالش درونی و بیرونی الگویی بومی، ایجاد زیر ساختهای اقتصادی عدالت اقتصادی و مبارزه با فساد، حضور فعال جوانان، بهره مندی از فهرست طولانی امکانات و... جهت پاسخ به شناخت و تبیین مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب است

واژه های کلیدی

انقلاب اسلامی، گام دوم انقلاب، اقتصاد مقاومتی.

مقدمه و بیان مسئله:

انقلاب اسلامی به دومین مرحله خودسازی، جامعه پردازی و تمدن سازی وارد شده است، بیانیه (گام دوم انقلاب) یکی از بخشهای مهم انقلاب اسلامی ایران، تحول در عرصه اقتصاد است که علی رغم رشد و دستیابی به ثمرات بسیاری تا چهل سالگی انقلاب؛ اما همچنان با انتقادات بسیاری مواجه است در سالهای اخیر مفهوم اقتصاد مقاومتی به عنوان یکی از راهبردهای اساسی در انقلاب اسلامی مطرح شد و گرچه تا حدی مورد استقبال صاحب نظران اقتصادی واقع شد؛ اما خلاء اقتصاد مورد نظر انقلاب اسلامی را هنوز پر نکرده و مشتاقان به انقلاب اسلامی چشم انتظار اقتصادی در تراز نظام اسلامی هستند نبود الگوی معین اقتصادی در عرصه انقلاب اسلامی و ورود به گام دوم انقلاب اسلامی ضرورت بازخوانی و همسویی مفهوم اقتصاد مقاومتی با گام دوم انقلاب اسلامی را بیش از پیش به ظهور میرساند. تمرکز بر مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب تبیین و تشریح مفهوم اقتصاد مقاومتی در چارچوب مذکور این امکان را ایجاد می سازد که شناخت بهتری از مسیر حرکت انقلاب در چهل سالگی دوم حاصل گردد و زمینه جهت اجرای اقتصاد مقاومتی به عنوان اقتصادی در تراز انقلاب اسلامی فراهم آید.

علت صدور این بیانیه دفاع کامل از راه پیموده شده بیان کاستیها، فاصله تا بایسته ها و آمادگی برای تصحیح خطاها در مسیر انقلاب است. این بیانیه به دلیل مقطع صدور آن، یعنی چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز دهه پنجم و چهل سال دوم انقلاب، دارای اهمیت است؛ زیرا سردمداران شیطان بزرگ در پنهان و آشکار وعده پایان انقلاب تا قبل از این ایام را داده بودند این بیانیه نه تنها خط القای یأس و ترس دشمن را فروپاشیده است؛ بلکه امواج واقعی امید را در ملت ایران و خصوصاً جوانان جاری کرده است. صدور این بیانیه نقشه راه سعادت عموم ملت ایران است پیامی برای مسئولان تا مدیران نسل فعلی حلقه مدیریتی را برای حضور نسل جوان مؤمن آگاه انقلابی باز کنند و به نصاب مدیریت انقلابی و جهادی برگردند، خودشان را در پاکدستی عدالت خواهی، فسادستیزی و ساده زیستی به آن تراز برسانند این بیانیه بازگشت روح خودباوری به معنای توانستیم و خواهیم توانست است که در نقطه مقابل تحقیر تاریخی و خودکم بینی و از خودبیگانگی ناشی از حاکمیت طاغوت است.

در موضوع گام دوم انقلاب مطالبی نوشته شده است؛ اما کتاب یا مقاله علمی - پژوهشی یا ترویجی مشاهده نشد و تنها مرجع همان بیانیه گام دوم انقلاب توسط مقام معظم رهبری است. مفهوم اقتصاد مقاومتی و مؤلفه های آن مورد بررسی اندیشمندان متعددی قرار گرفته که در ذیل مطرح میگردد:

مبانی نظری تحقیق:

کتاب اقتصاد مقاومتی مبانی نظری اقتصاد مقاومتی را گفتمان و الگوی اقتصادی میداند که ضمن مقاوم سازی و تقویت اقتصاد ملی در برابر تهدیدها توان تحریم شکنی با رویکرد عقب راندن نظام سلطه را داشته باشد و در عین حال، پیشرو فرصت، ساز مولد درون زا و برون گرا باشد این تبیین از مفهوم اقتصاد مقاومتی با عبارت در برابر «تهدیدها» به دوره ای کوتاه مدت اشاره داشته و از بلندمدت بودن آن به عنوان مؤلفه ای مهم صحبتی نشده است.

کتاب اقتصاد مقاومتی درآمدی بر مبانی سیاست ها و برنامه عمل اقتصاد مقاومتی را نسخه معاصر نظام اقتصادی اسلام دانسته که خود خروجی مکتب اقتصادی اسلام است. ایشان شرایط فعلی کشور را که به نوعی پر از خصومتها، اقتصادی داخلی و خارجی است سرمنشأ مطرح شدن نسخه اقتصاد مقاومتی میدانند. در این تبیین، اقتصاد مقاومتی نسخه ای از اقتصاد اسلامی برشمرده شده؛ لکن درباره مقاومتی بودن آن به عنوان یکی از مؤلفه های اصلی مطلبی بیان نشده است. مقاله «الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی

ایران»، با توجه به بیانات مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی را الگویی معرفی کرده که شامل مؤلفه های رشد اقتصادی، عدالت اقتصادی ثبات اقتصادی است. در این تحقیق: راهبردهای چهارگانه، مقابله خنثا سازی جذب و ترمیم منطبق بر مسئله تحریم اقتصادی غرب تشریح شده و مصادیق آن بیان شده است، فنریت اقتصادی به مفهوم توان یا ظرفیت اقتصادی یک سیستم برای جذب یا منعطف شدن در برابر خطر یا زیان است؛ و در تعریفی عمومی تر به معنای توان یک سیستم جهت بهبود وضعیت دارای شوک پایدار گفته میشود، این بیان کلی است و نمیتوان معنای واضحی از آن برداشت کرد. مقاله «مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی، اقتصاد مقاومتی را راهبردی اقتصادی متناظر با مفهوم تاب آوری اقتصادی» در ادبیات متعارف دانسته که به مقاوم سازی فعالانه اقتصاد توجه دارد اقتصاد مقاومتی اقتصادی، بسته درونگرا، انفعالی ریاضتی و کوتاه مدت نیست؛ بلکه راهبردی کلان و بلندمدت است که اقتصاد کشور بر آن تکیه می کند. تعریف مذکور به عناصر مؤثر اقتصاد مقاومتی از جمله ثبات و امنیت، اقتصادی توجه به ظرفیت و توان داخلی و تعاملات بین المللی رشد و شکوفایی در شرایط مختلف اقتصادی اعم از بحران و غیر بحران اشاره نداشته است در ضمن درونگرا بودن را منکر شده که از مؤلفه های اصلی اقتصاد مقاومتی است.

مقاله «اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن (با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری)» با استناد به بیانات رهبر معظم انقلاب درصدد ارائه تفسیری روشن از اقتصاد مقاومتی است از نگاه ایشان اقتصاد مقاومتی شکل خاصی از نظام اقتصادی اسلام است که در وضعیت حمله همه جانبه اقتصادی دشمن که کبان نظام اسلامی مورد تهدید قرار میگیرد پدید میآید. در این موقعیت، نظام اقتصادی اسلام اولویت بندی هدفها را تغییر داده و به دنبال آن در اصول راهبری و سیاستهای کلان حاکمیت روحیه جهادی بر رفتارهای اقتصادی دولت و مردم را طراحی می کند که تهدید را تبدیل به فرصت کرده و موجب رشد جهشی میگردد. این تبیین از اقتصاد مقاومتی نشان میدهد که رویکرد مناسب، توجه به فرمایشات مقام معظم رهبری است و تداعی گر این نکته است که چنین اقتصادی به اقتصاد اسلامی اختصاص دارد و از طرف دیگر اقتصاد مقاومتی را به وضعیت خاص تهدید و فشار اقتصادی دشمن محدود میکند.

در کتاب خاکریز اقتصادی در مقاله ای با عنوان «اقتصاد مقاومتی به عنوان یک اندیشه اسلامی» اقتصاد مقاومتی را به عنوان یک اندیشه اسلامی دانسته که ناظر به تجزیه و تحلیل آسیب پذیری های اقتصاد و ترفندهای ایمن ساز در رویکرد اسلامی است. به بیان دیگر متضمن آسیب شناسی اقتصادی در چارچوب اندیشه اقتصاد اسلامی با توجه به شرایط کشور و ارائه راهبردهای ایمن ساز در چارچوب اندیشه اسلامی اقتصاد مقاومتی بر پایه دو مؤلفه تشخیص آسیب پذیری های نظام اقتصادی و ارائه راهبردهای ایمن ساز در چارچوب اندیشه اسلامی استوار است در این میان تشخیص نقاط آسیب پذیر در نظام اقتصادی از جهت رتبی مقدم بر درمان مشکل است این تبیین از اقتصاد مقاومتی اولاً با عبارت به عنوان یک اندیشه اسلامی و در چارچوب اندیشه اقتصاد اسلامی اقتصاد مقاومتی را مختص به اقتصاد اسلامی کرده است؛ ثانیاً این تعریف تاب آوری و آسیب پذیری را پذیرفته و در اندیشه اسلامی به آن سمت و سو میدهد.

کتاب اقتصاد مقاومتی و نقش روحانیت در پیشبرد آن، اقتصاد مقاومتی را اقتصادی میداند که دولت و مردم با همیاری و با برنامه ریزی صحیح و استفاده از استعدادها و ظرفیت های فراوان داخل کشور، ساختارهای اقتصادی را به گونه ای مقاوم سازی و مستحکم کنند که در مقابل نفوذ و تأثیرات مخرب دشمنان هم روند رو به رشد آن حفظ شود و هم نیازهایش به خارج و آسیب پذیری هایش کاهش پیدا کند و در شرایط فشار، تهدید و تحریم کشور و نیز در مقابل تکانه ها و و بحران ها و نوسانات اقتصاد بین الملل، به شکوفایی خود ادامه دهد و به اهدافش دست یابد در این تبیین از اقتصاد مقاومتی با عبارت در شرایط فشار تهدید و تحریم کشور و نیز در مقابل تکانه ها بحرانها و نوسانات اقتصاد بین الملل اقتصاد مقاومتی را مختص به دوران بحران کرده است.

کتاب مبانی و مدل های مشارکت مردمی در اقتصاد مقاومتی با بررسی بیانات مقام معظم رهبری تعریف ذیل را از اقتصاد مقاومتی ارائه داشته است اقتصاد مقاومتی اقتصادی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی و الگویی الهام بخش از نظام اقتصادی اسلام است که ضمن

مقاوم سازی اقتصاد در برابر تهدیدهای نظام سلطه از توان پیشرفت جهشی اقتصادی نیز برخوردار است این نوع اقتصاد مردم بنیاد عدالت محور، دانش بنیان با رویکرد، جهادی پیشرو، فرصت ساز، مولد درون زا برون گرا انعطاف پذیر است. در تبیین بیان شده عبارت اقتصادی برآمده از فرهنگ انقلابی اسلامی و الگویی الهام بخش از نظام اقتصادی اسلام آمده که اگر به معنای این باشد که تنها در اقتصاد اسلامی معنا پیدا می کند، دارای اشکال است؛ زیرا در خارج از حوزه اسلام نیز اقتصاد مقاومتی وجود دارد. اما اگر به این معنا باشد که گرچه از نظام اقتصاد اسلامی و فرهنگ انقلابی برخاسته و معرفی شده است؛ لکن این قابلیت را دارد که در خارج از حوزه اسلام هم پیاده گردد؛ در این صورت اشکال وارد نیست از سوی دیگر عبارت ضمن مقاوم سازی اقتصاد در برابر تهدیدهای نظام سلطه اگر به معنای این است که تنها در زمان تهدید دشمن اقتصاد مقاومتی معنا پیدا می کند ناقص است؛ ولی اگر به معنای این است که یکی از موارد ظهور مقاومت آن در برابر تهدیدهای دشمن است و مورد دیگر آن هم می تواند در ایام عدم تهدید باشد اشکال وارد نیست.

اهمیت و ضرورت تحقیق:

با توجه به تاکید مقام معظم رهبری مبنی بر پیاده شدن سیاست های اقتصاد مقاومتی در کشور با توجه به خلأهای موجود در تبیین و شناخت جایگاه حقوقی اقتصاد مقاومتی در نظام حقوقی ایران اهمیت این موضوع قابل درک است. لذا در این پژوهش تلاش خواهد شد، جایگاه اقتصاد مقاومتی مورد شناخت و بررسی قرار دهد چ جنبه ی محسوس و مشخص تری پیدا نماید.

روش تحقیق:

توصیفی – تحلیلی

تعاریف مفاهیم و اقتصاد مقاومتی:

الف: انقلاب اسلامی:

انقلاب اسلامی ایران با شعار (نه شرقی نه غربی) جمهوری اسلامی به پیروزی رسید ابرقدرتهای شرق و غرب را نفی و اسلام را رقیبی جدی برای سوسیالیسم و کاپیتالیسم مطرح کرد. این انقلاب هراسی بنیادین بر دل غرب انداخت و زنگ خطر را برای آنان به صدا درآورد. انقلاب اسلامی ایران پس از مبارزات طولانی و مستمر در سایه رهبری های خردمندان امام خمینی(ره) به پیروزی رسید و با رأی قاطع مردم مسلمان ایران نظام جمهوری اسلامی تأسیس گردید. پس از پیروزی انقلاب توسط جمعی از مجتهدان اسلام شناسان و نخبگان امت قانون اساسی بر محور آیات قرآنی و احکام نورانی اسلام تدوین یافت که به اعتراف کارشناسان و حقوقدانان از مترقی ترین قوانین اساسی دنیا محسوب میگردد.

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، دشمنان توطئه های متعددی را تدارک دیدند تا این انقلاب را شکست دهند و آن را از بین ببرند امروزه آمریکا و استعمارگران غربی پس از کمونیسم و به زانو درآوردن شوروی سابق تنها خطر مهم و جدی برای خود را اسلام میدانند.

انقلاب اسلامی به علل مختلف علمی سیاسی و بین المللی حساسیت پژوهشگران و محققان را برانگیخته به صورتی که تاکنون صدها کتاب و مقاله علمی از دیدگاههای مختلف در باب انقلاب اسلامی توسط پژوهشگران نوشته شده است.

انقلاب اسلامی ایران با داشتن جذابیت در شعارها، اهداف روشها محتوا پدیده ای اثرگذار در دنیا بوده است. از سویی بر علاقه مندان و شیفتگان انقلاب و از سوی دیگر، بر دشمنان این انقلاب تردیدی نمانده که پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و سقوط رژیم ۲۵۰۰ ساله

شاهنشاهی در سال ۱۳۵۷ نقطه عطف مهمی نه تنها در تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ایران بلکه جهان اسلام و حتی جهان بشریت بوده است. پیروزی شگفت انگیز نهضت امام خمینی(ره) تاکنون موضوع مطالعات و تحقیقات پرشماری بوده است و تحلیلگران سیاسی و اندیشمندان علوم اجتماعی داخل و خارج کشور این پدیده شگرف را از منظرهای گوناگونی بررسی کرده اند؛ اما همچنین می توان عوامل پیروزی این نهضت را با نگاهی معرفت شناسانه کاوید، رهبر و مردم ایران مبارزه خود را با هدف برپایی احکام دین خدا و گسترش فرهنگ دین آغاز کردند و در این راه مقدس با بذل جان و مال و آبروی خویش پایمردی خود را در اسلام خواهی شان ثابت کردند و پس از گذشتن از خوانهای سخت امتحان الهی شایسته دریافت نعمت بزرگ پیروزی شدند.

شعارهای جهانی این انقلاب دینی هرگز بی مصرف و بی فایده نیست؛ زیرا فطرت بشر در همه عصرها با آن سرشته است. آزادی، اخلاق، معنویت، عدالت، استقلال، عزت، عقلانیت برادری هیچ یک به یک نسل و یک جامعه مربوط نیست تا در دوره ای بدرخشد و در دوره های دیگر افول کند. جمهوری اسلامی از نظریه نظام انقلابی دفاع کرده و به مرزبندی های خود با رقیبان و دشمنان به شدت حساس است. با خطوط اصلی خود هرگز بی مبالاتی نمیکند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه. بماند انقلاب اسلامی مایه سربلندی ایران و ایرانی است. این حرکت از نقطه صفر آغاز شد و با مدیریت جهادی و اعتقاد به اصل ما میتوانیم؛ عامل عزت و پیشرفت ایران در همه عرصه ها گشت. به ثبات، امنیت و حفظ تمامیت ارضی ایران حساس بوده و موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت های حیاتی و اقتصادی و عمرانی شد که تا اکنون ثمرات بالنده آن روز به روز فراگیرتر میشود مشارکت مردمی و مسابقه خدمت رسانی را به اوج رسانیده و بینش سیاسی آحاد مردم را ارتقاء داده و کفه عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور را سنگین کرد.

ب: گام دوم انقلاب اسلامی:

در تبیین گام دوم انقلاب از بیانیه مذکور استفاده میشود که:

انقلاب اسلامی ایران به دومین مرحله خودسازی و تمدن سازی وارد شده و بدون خیانت به آرمان هایش از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و به فرایند بزرگ و جهانی چهل سال دوم میانیدشد. چند سرفصل اساسی در گام دوم انقلاب عبارتند از: علم و پژوهش معنویت و اخلاق اقتصاد عدالت و مبارزه با فساد استقلال و آزادی، عزت ملی و روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و سبک زندگی.

در مباحث اقتصادی بیانیه گام دوم انقلاب آمده است:

اقتصاد یک نقطه کلیدی تعیین کننده است اقتصاد قوی نقطه قوت و عامل مهم سلطه ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه ضعف و زمینه ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است... انقلاب اسلامی راه نجات از اقتصاد ضعیف و وابسته و فاسد دوران طاغوت را به ما نشان داد؛ ولی عملکردهای ضعیف اقتصاد کشور را از بیرون و درون دچار چالش ساخته است.

ج: اقتصاد اسلامی:

نظام اقتصاد اسلامی از جهان بینی مکتب و علم اقتصاد اسلامی تشکیل شده است. مقصود از، مکتب مجموعه ای هماهنگ از تبیین دستوری روابط اقتصاد اسلامی، است و مقصود از علم اقتصاد اسلامی تبیین توصیفی قوانین حاکم بر روابط اقتصادی جامعه اسلامی است؛ جامعه ای که بر مبنای نظام اسلامی شکل گرفته باشد. مقصود از جهان بینی آن دیدگاهها و بینشهای اسلامی است که واقعیتی از واقعیت های هستی اجتماعی یا حقوقی را بیان میدارد عقیده به ارتباط هستی با خدا، مقدمه بودن دنیا نسبت به آخرت اعتقاد به اینکه مالکیت حق مطلق نیست؛ بلکه امانتداری و جانشینی خداوند نسبت به اموال است.

نظام حاکم بر جهان بینی، اسلامی نظام توحیدی است. خدای متعال منشأ و علت جهان هستی بوده و کمال و خیر محض است. حکمت الهی اقتضا دارد که هر قدر امکان دارد مخلوقات بیشتری از کمالات بیشتری برخوردار باشند عالم هستی نظام احسن است علم اقتصاد اسلامی یکی از شاخه های معارف اسلامی است

هرگونه تأثیر پذیری از تعالیم وحیانی به عنوان معیاری برای تقید علم اقتصاد به پسوند اسلامی است. تفاوت اساسی اقتصاد اسلامی با سایر مکاتب اقتصادی در این است که اقتصاد اسلامی بر وحی مبتنی است؛ در حالی که نظریه پردازان اقتصاد سرمایه داری حول محورهای مطلوبیت سود و رفاه میچرخند و با سرچشمه زلال وحی ارتباطی ندارند. در اقتصاد سرمایه داری سود و مطلوبیت بر مبنای اصالت ماده معنای محدودی دارند؛ انسان نیز محدود و بریده از مبدأ و جدای از معاد است.

د: اقتصاد مقاومتی:

اقتصاد مقاومتی الگوی اقتصادی است که دارای ساختار مقاوم بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی است و اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت، بنیان درون زا و برون گرا، پویا و پیشرو را محقق می سازد حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خود را دارد و آسیب پذیری را کاهش میدهد این یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور است در همه شرایط در برابر تهدیدها و تکانه های داخلی و خارجی اقتصادی مقاوم بوده و از توان تقویت اقتصاد و تحقق پیشرفت جهشی اقتصادی و بهبود مشکلات کلان اقتصادی نیز برخوردار است این نوع اقتصاد دارای رویکردی مردم بنیاد عدالت محور دانش بنیان فرصت ساز، مولد جهادی و انعطاف پذیر است. (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

چالشها و آسیبهای اقتصادی منعکس شده در بیانیه گام دوم

مقام معظم رهبری برخی از آسیبها و چالشهای بیرونی و درونی اقتصادی کشور را چنین بیان کرده اند چالش بیرونی تحریم و وسوسه های دشمن است و چالش درونی عبارت از عیوب ساختاری و ضعفهای مدیریتی است. مهم ترین عیوب وابستگی اقتصاد به نفت دولتی بودن بخشهایی از اقتصاد که در حیطه وظایف دولت نیست نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیت داخلی استفاده اندک از ظرفیت نیروی انسانی کشور بودجه بندی معیوب و نامتوازن و سرانجام عدم ثبات سیاستهای اجرایی اقتصاد و عدم رعایت اولویتها و وجود هزینه های زائد و حتی مسرفانه در بخشهایی از دستگاههای حکومتی است. نتیجه اینها مشکلات زندگی مردم از قبیل بیکاری جوانها، فقر درآمدی در طبقه ضعیف و امثال آن است (بیانیه گام دوم انقلاب).

مؤلفه های اقتصادی در بیانیه گام دوم انقلاب:

مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب را میتوان در مباحث اقتصادی بیانیه مقام معظم رهبری مشاهده کرد ایشان اقتصاد را یک نقطه کلیدی تعیین کننده دانسته و بیان داشتند اقتصاد قوی، نقطه قوت و عامل مهم سلطه ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه ضعف و زمینه ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است... اقتصاد البته هدف جامعه اسلامی نیست؛ اما وسیله ای است که بدون آن نمیتوان به هدفها رسید.

مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب را میتوان در توجهاتی که مقام معظم رهبری نسبت به مباحث اقتصادی چهل سال اول انقلاب داشته اند و تأکیداتی که در مطالبات اقتصادی گام دوم انقلاب داشته اند یافت از این رو مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب در عناوین ذیل خلاصه میگردد:

الف: مقاومت

گام دوم انقلاب ادامه دهنده گام نخست است و در همان راستا حرکت می کند. اهداف عالی خویشت را صیانت کرده و از ارزشهای آن خود عدول نمیکنند، گام دوم انقلاب راه پایداری و مقاومت را با تجربیات گذشته طی خواهد کرد و بر مقاومت خویشت اصرار دارد. جمهوری اسلامی متحجر و در برابر پدیده ها و موقعیت های نو به نو، فاقد احساس و ادراک نیست؛ اما به اصول خود به شدت پایبند و به مرزبندیهای خود با رقیبان و دشمنان به شدت حساس است با خطوط اصلی خود هرگز بی مبالاتی نمی کند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند. بیشک فاصله میان بایدها و واقعیتهای همواره وجدانهای آرمان خواه را عذاب داده و میدهد. اما این فاصله ای طی شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بیشک در آینده با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پرانگیزه با قدرت بیشتر طی خواهد شد.

ب: بلندمدت بودن الگوی اقتصادی:

گام دوم انقلاب در چهل سالگی انقلاب مطرح شد. چهل سال نخست را گام اول و چهل سال دوم را گام دوم نامیدند نام گذاری هر سال توسط مقام معظم رهبری یا برنامه های توسعه که در بازه زمانی پنج ساله بیان شد افق این انقلاب را بیشتر و بیشتر توسعه داد. در زمانی سند چشم انداز بیست ساله کشور مطرح شد؛ با نام گذاری گام اول و دوم افق چهل سالگی انقلاب طراحی گشت که خود نوید گامهای سوم چهارم و گامهای بعد از آن را دارد. الگوی اقتصادی گام دوم انقلاب لازم است این قابلیت را داشته به صورت بلندمدت ترسیم شده باشد تا توان مقابله با چالشها را داشته و راه حلهای مناسب را پیشنهاد دهد.

مبارزه با چالش بیرونی؛ تحریم و چالش درونی؛ عیوب ساختاری:

در بیانیه گام دوم انقلاب به مبارزه با دو چالش اشاره شده است یکی چالش بیرونی و دیگری چالش درونی تحریم و وسوسه های دشمن به عنوان چالش بیرونی و عیوب ساختاری و ضعف های مدیریتی به عنوان چالش درونی عمل کرده اند و اقتصاد ضعیفی از کشور را به نمایش گذاشته اند. اثر گذاری چالش بیرونی در حالت اصلاح مشکل درونی کم اثر و حتی بی اثر خواهد شد.

۱- الگویی بومی:

مقام معظم رهبری جهت حل مشکلات اقتصادی کشور به اقتضائات و ظرفیتهای داخلی توجه داشته و همواره به دنبال معرفی الگوی بومی در این راستا هستند: جوانان عزیز در سراسر کشور بدانند که همه راه حل ها در داخل کشور است اینکه کسی گمان کند که مشکلات اقتصادی صرفاً ناشی از تحریم است و علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ پس راه حل زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه گرگ است خطایی نابخشودنی است این تحلیل سراپا غلط هر چند گاه از زبان و قلم برخی غفلت زدگان داخلی صادر میشود؛ اما منشأ آن کانونهای فکر و توطئه خارجی است که با صد زبان به تصمیم سازان و تصمیم گیران و افکار عمومی داخلی القا میشود.

۲- ایجاد زیر ساختهای اقتصادی و عمرانی:

یکی از ضروریات اقتصادی گام دوم انقلاب ایجاد بستر عمرانی است

انقلاب موتور پیشران کشور در ایجاد زیرساخت های حیاتی اقتصادی و عمرانی شد که تا اکنون ثمرات بالنده آن روزه روز فراگیرتر میشود هزاران شرکت دانش بنیان هزاران طرح زیر ساختی و ضروری برای کشور در حوزه های عمران و حمل و نقل و صنعت و نیرو و معدن و سلامت و کشاورزی و آب و غیره میلیونها تحصیل کرده دانشگاهی یا در حال تحصیل هزاران واحد دانشگاهی در سراسر کشور، دهها طرح بزرگ از قبیل چرخه سوخت هسته های سلولهای بنیادی فناوری نانو زیست فناوری و غیره با رتبه های نخستین در کل جهان شصت برابر شدن صادرات غیر نفتی نزدیک به ده برابر شدن واحدهای صنعتی دهها برابر شدن صنایع از نظر کیفی تبدیل صنعت مونتاژ به فناوری بومی محصول آن روحیه و آن حضور و آن احساس جمعی است که انقلاب برای کشور به ارمغان آورد

۳- عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور

عدالت موردنظر در حکومت الهی بسی فراتر از عدالت موجود در است؛ اما انقلاب اسلامی در توان خود برخلاف تبلیغات منفی دشمن داخلی و خارجی موفق بوده است:

جمهوری اسلامی در شمار موفق ترین حاکمیت های جهان در جابه جایی خدمت و ثروت از مرکز به همه جای کشور و از مناطق مرفه نشین شهرها به مناطق پایین دست آن بوده است. آمار بزرگ راه سازی و خانه سازی و ایجاد مراکز صنعتی و اصلاح امور کشاورزی و رساندن برق و آب و مراکز درمانی و واحدهای دانشگاهی و سد و نیروگاه و امثال آن به دورترین مناطق کشور است. بی شک این همه نه در تبلیغات نارسای مسئولان انعکاس یافته و نه زبان بدخواهان خارجی و داخلی به آن اعتراف کرده است؛ ولی هست و حسنهای برای مدیران جهادی و با اخلاص نزد خدا و خلق است البته عدالت مورد انتظار در جمهوری اسلامی که مایل است پیرو حکومت علوی شناخته شود بسی برتر از اینهاست و چشم امید برای اجرای آن به شما جوانهاست که در ادامه بدان خواهیم پرداخت.

۴- حضور فعال جوانان به عنوان محور تحقق نظام پیشرفته اسلامی:

جوانی خوداندیشی، توان ظرفیت و امید را به دنبال دارد و در گام دوم انقلاب مسئولیت بزرگی بر شانه های نیروی جوان در راستای نظام پیشرفته اسلامی نهاده شده است:

مدیران جوان کارگزاران جوان اندیشمندان جوان فعالان جوان در همه میدانهای سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین المللی و نیز در عرصه های دین و اخلاق و معنویت و عدالت باید شانه های خود را به زیر بار مسئولیت دهند از تجربه ها و عبرتهای گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته اسلامی بسازند. نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی؛ مهمترین ظرفیت امیدبخش کشور است.

۵- بهره مندی از فهرست طولانی فرصتهای مادی کشور:

از جمله نعمتها و امکانات الهی که بستر را جهت فعالیت اقتصادی بیشتر مهیا می سازد وجود فرصتهای طبیعی و نیروی انسانی است؛ مقام معظم رهبری در این باره میفرماید:

بجز اینها فرصتهای مادی کشور نیز فهرستی طولانی را تشکیل می دهد که مدیران کارآمد و پرتوان و خردمند میتوانند با فعال کردن و بهره گیری از آن درآمدهای ملی را با جهشی نمایان افزایش داده و کشور را ثروتمند و بی نیاز و به معنی واقعی دارای اعتماد به نفس کنند و مشکلات کنونی را برطرف نمایند ایران با دارا بودن یک درصد جمعیت جهان دارای ۷ درصد ذخایر معدنی جهان است منابع

عظیم زیرزمینی، موقعیت استثنائی جغرافیایی میان شرق و غرب و شمال و جنوب بازار بزرگ ملی بازار بزرگ منطقه ای با داشتن ۱۵ همسایه با ۶۰۰ میلیون جمعیت سواحل دریایی طولانی حاصلخیزی زمین با محصولات متنوع کشاورزی و باغی اقتصاد بزرگ و متنوع، بخشهایی از ظرفیتهای کشور است؛ بسیاری از ظرفیت ها دست نخورده مانده است گفته شده است که ایران از نظر ظرفیتهای استفاده نشده طبیعی و انسانی در رتبه اول جهان است. بیشک شما جوانان مؤمن و پرتلاش خواهید توانست این عیب بزرگ را برطرف کنید دهه دوم چشم انداز باید زمان تمرکز بر بهره برداری از دستاوردهای گذشته و نیز ظرفیتهای استفاده نشده باشد و پیشرفت کشور از جمله در بخش تولید و اقتصاد ملی ارتقا یابد (بیانیه گام دوم انقلاب)

۶- عدالت و مبارزه با فساد:

مشروعیت انقلاب اسلامی در گرو پابندی به عدالت خواهی و مبارزه با فساد است مشروعیت را لکه دار کرده و عدالت را تاریک از این رو در مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب بر آن تأکید شده است عدالت و مبارزه با فساد لازم و ملزوم یکدیگرند. فساد اقتصادی اخلاقی و سیاسی توده چرکین کشورها و نظام ها و اگر در بدنه حکومتها عارض، شود زلزله ویرانگر و ضربه زنده به مشروعیت آنهاست؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیتهای مرسوم و مبنایی تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی تر و بنیانی تر از دیگر نظامهاست

الگوهای نزدیک به مؤلفه اقتصادی گام دوم انقلاب اسلامی

الف: مقاومت اقتصادی:

مقاومت اقتصادی به معنای ایستادگی یک ملت در برابر فشارهای اقتصادی و تحمل کمبودها و محدودیتهای در یک دوره خاص است. گرایشی تدافعی که بالابردن قدرت دفاعی کشور را در اولویت های خود قرار میدهد مثال هایی از مقاومت اقتصادی در تاریخ معاصر جهان:

۱. غزه در سال ۲۰۰۶؛ راهکار کشت گسترده محصولات کشاورزی در زمینهای دولتی؛
۲. برزیل در سالهای اخیر؛ راهکار تنوع در سبد کالاهای صادراتی؛
۳. ژاپن پس از جنگ جهانی دوم؛ راهکار تقویت روحیه مقاومت انضباط، تکیه بر توان داخلی ایجاد نظام مدیریت و تصمیم گیری عالی.

در معیارهای مطرح شده بر مقاومت در برابر ریسک های موقت و ناگهانی بیرونی تأکید شده و این در صورتی است که فرض ضمنی در اقتصاد مقاومتی این است که شوکها و تکانه های اقتصادی پیش رو دائمی و مستمر است؛ زیرا نظام در معرض فشار و تحریم نظام استکبار جهانی و اقتصاد مقاومتی راهبردی بلندمدت برای مقابله با شوک های اقتصادی به شمار میرود (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

مقاومت اقتصادی به علت وجود دلایل پیش رو ناکارآمد است انفعالی بودن و رویکرد کنشی - واکنشی یا به تعبیر بهتر دفاعی به تحریم های اتخاذ شده امکان تضعیف تدریجی اقتصاد ملی تحمیل هزینه های زیاد بر کشور.

ب: اقتصاد ریاضتی:

اقتصاد ریاضتی را میتوان حالتی از اقتصاد دانست که «دولت ها برای کاهش هزینه ها و رفع کسری بودجه به کاهش و یا حذف ارائه برخی خدمات و مزایای عمومی دست میزنند این طرح که به منظور مقابله با کسری بودجه توسط برخی دولتها انجام میشود گاهی اوقات به افزایش میزان مالیات و افزایش دریافت وامها و کمکهای مالی خارجی می انجامد. اقتصاد ریاضتی امری کوتاه مدت، انفعالی بخشی و

مربوط به شرایط بحرانی جامعه است. این حالت به مثابه بن بست اقتصادی و بحران مالی به جهت ناکارآمدی طراحی های اقتصادی است اقتصاد ریاضتی سرنوشت محتوم آن اقتصادی است که نتوانسته باشد سازوکار لازم را برای روبه رو شدن با چالشها فراهم آورد.

ج: تاب آوری اقتصادی:

تاب آوری اقتصادی عبارت است از آنکه اقتصاد در برابر تکانه های خارجی و خطرناک خود را بازیابی نماید و در برابر تأثیرات آن مقاومت کند. در واقع تاب آوری ظرفیت نظام اقتصادی در مواجهه با تغییرات و تحولات منفی است که میتواند آنها را پیش بینی کرده قابلیت لازم جهت استفاده از جنبه های مثبت آنها را داشته و یا بتواند ایجاد کند و از طرفی راهبردهایی خلق کند که حداکثر بهره مندی از تغییرات را ببرد این قابلیت خواهد توانست در صورت مواجهه با شوکهای منفی از عهده تحمل برآید. لازم نیست اقتصادی که تاب آور است بتواند دقیقاً کارکردهای قبلی خود را مشابه آنچه قبلاً انجام میداده داشته باشد؛ بلکه ممکن است بر اثر تغییرات ایجاد شده کارکردهای جدیدی برای خود فراهم آورد و از این رهگذر، کارآمدی بالاتری نیز به دست آورد. مهم این است که اقتصاد تاب آور توان مدیریت تغییرات مثبت و منفی را دارد و میتواند از آنها در جهت اهداف خود استفاده کند.

یک منطقه یا اجتماع تاب آور قادر است تهدیدها را پیش بینی کند با اقدامات پیشگیرانه تأثیر این تهدیدات را کاهش داده و به آنها پاسخ مناسب دهد و بعد از آن خود را بازیابی کند. تاب آوری یک منطقه در ابتدا توسط بزرگی و شدت تهدیدات و ظرفیت مواجهه با آنها طبق آسیب پذیری ذاتیشان و منابع در دسترسشان تعیین میگردد.

اقتصاد مقاومتی الگوی اقتصادی گام دوم انقلاب:

الف: اقتصاد مقاومتی راه حل مشکلات:

مقام معظم رهبری سیاستهای اقتصادی مقاومتی را راه حل برون رفت از مشکلات میداند:

راه حل این مشکلات سیاستهای اقتصادی مقاومتی است که باید برنامه های اجرایی برای همه بخشهای آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس ،مسئولیت در دولتها پیگیری و اقدام شود. درون زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش بنیان شدن آن مردمی کردن اقتصاد و تصدی گری نکردن دولت برون گرایی با استفاده از ظرفیتهایی که قبلاً به آن اشاره شد بخشهای مهم این راه حل هاست. همه راه حل ها در داخل کشور است.

اقتصاد مقاومتی الگوی اقتصادی متناسب با گام دوم انقلاب است که در میان الگوهای نزدیک به مؤلفه های اقتصادی گام دوم انقلاب مورد توجه بوده و میتواند این نقش را به خوبی ایفا نماید. اقتصاد مقاومتی الگویی برگرفته از نظام اقتصاد اسلامی است؛ اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران متناسب با اقتضائات اسلامی و ایرانی مطرح شده است؛ اما این امر بدین معنا نیست که تنها در محدوده اقتصاد اسلامی معنا پیدا میکند. اقتصاد مقاومتی یک اندیشه تجربه شده در دنیاست و فقط اختصاص به ما ندارد رهبر معظم انقلاب دلیل پیشرفتهای علمی و صنعتی آمریکا در ۱۵۰ سال گذشته را به کارگیری اقتصاد مقاومتی دانستند. اقتصاد مقاومتی الگوی اقتصادی است که به گونه ای مقاوم سازی شده تا ضمن آسیب شناسی و ایمن سازی، دارای ثبات و امنیت اقتصادی بوده و با توجه به ظرفیت و توان داخلی و تعاملات بین المللی به رشد و شکوفایی در شرایط مختلف اقتصادی اعم از بحران و غیر بحران برسد الگوی اقتصادی که ضمن مقاوم سازی اقتصاد با توجه به ظرفیت و توان خود به رشد و شکوفایی در شرایط مختلف اقتصادی برسد این نوع اقتصاد مردم بنیاد عدالت محور دانش بنیان با رویکرد ،جهادی، پیش رو، فرصت ساز مولد درونزا، برون گرا، انعطاف پذیر است.

ب: اقتصاد مقاومتی و ریاضت اقتصادی:

مقام معظم رهبری در این باره تأکید کردند: «برخی از مردم اقتصاد مقاومتی و ریاضت اقتصادی را یکی میدانند و یا تصور می کنند اقتصاد ریاضتی یکی از شاخه های اقتصاد مقاومتی است؛ در حالی که این دو اصطلاح کاملاً متفاوت هستند اقتصاد مقاومتی به معنای ریاضت اقتصادی نیست (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۲/۶/۶).

ج: اقتصاد مقاومتی و مقاومت اقتصادی:

مقام معظم رهبری در این باره بیان داشتند:

دشمنان اسلام در صدر اسلام به ذهنشان خطور کرد که با شعب ابی طالب و محاصره، اقتصادی مسلمانان را از پای درآورند؛ اما نتوانستند دشمنان گمان میکنند وضعیت کشور مانند شرایط شعب ابی طالب است؛ اما این گونه نیست بلکه کشور در شرایط بدر و خیبر است ملت ایران نشانه های پیروزی را با چشمان خود دیده به آنها نزدیک شده و با علوم سرفرازی به بسیاری از مراحل پیروزی دست یافته است (بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۰/۱۰/۱۹)

مؤلفه های اقتصاد مقاومتی در گام دوم انقلاب:

۱- مقاومت:

یکی از مؤلفه های مهم اقتصاد مقاومتی وجود محور اساسی مقاومت و در عین حال جهش اقتصادی است این موضوع برخلاف رویه اقتصاد متعارف است که رویکرد آن انطباق پذیرش و تغییر رویکرد کلی اقتصاد و مقاومت یا تحمل شرایط بعد از اعمال فشارهای خارجی است. الگوی مقاومتی چتر مفهومی کلانی است که در حوزه اقتصاد به اقتصاد مقاومتی در حوزه فرهنگ به فرهنگ مقاومتی در سیاست خارجی به دیپلماسی مقاومتی و... می انجامد. مقاومت راهبرد مهمی است که اقتصاد مقاومتی به دنبال تحقق آن است. در این رویه به دست آوردن ثروت و درآمد ملی از مسیرهایی صورت می گیرد که قدرت چانه زنی کشور در مسائل بین المللی تقویت گردد نه آنکه کشور در شرایط فشارها و تحریمها مجبور به عقب نشینی از آرمانهای خود گردد. در قرآن کریم به مقاومت در مقابل مشکلات توصیه شده است: «وَاسْتَقِمُّ كَمَا أَمَرْتُ» (شوری ۱۵) در تفسیر آمده است که این آیه اشاره به مرحله عالی استقامت دارد و اینکه در استقامت لازم است کمیت کیفیت مدت و خصوصیات همه منطبق بر دستور و برنامه الهی باشد.

۲- دانش بنیان:

فعالیت اقتصادی باید بر پایه علم و دانش صورت گیرد. این موضوع ممکن است با دو نوع رویکرد اتفاق افتد؛ (الف نهادینه شدن دانش در بدنه اقتصاد؛ در این رویکرد همه بخشهای اقتصادی باید از جهات تخصصی، اخلاقی و اجتماعی و حق و تکلیفی دائم در حال ارتقای علمی باشند (ب ایجاد شرکتهای دانش بنیان و استفاده از نتایج علمی آنان در فرایند اقتصادی برای پیشرفت اقتصادی این رویکرد ممکن است با سفارش بنگاههای اقتصادی به شرکتهای دانش بنیان صورت گیرد یا خود بنگاههای اقتصادی شرکت های دانش بنیان جهت نیاز و پیشرفت اقتصاد ایجاد کنند. هر دو رویکرد در اقتصاد مقاومتی باید مورد توجه قرار گیرد که مکمل یکدیگر نیز هستند.

۳- الگویی جهادی:

جهاد در عرصه اقتصادی به این معناست که لازم است فعالیتهای اقتصادی همراه با تلاش و کوشش بسیار همراه بذل جان مال و توان و بهره گیری از روشها و ابزارهای مناسب با صرف کمترین هزینه و بیشترین بازدهی در تولید توزیع و مصرف صورت گیرد. در مقوله جهاد

اقتصادی باید توجه داشت نوعی تلاش مقدس است که برگرفته از روحیه فرهنگ اسلامی است «فَضَلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً» (نساء: ۹۵)؛ خداوند کسانی را که با مال و جان خود قیام کنند را فضیلت برتری داده است. در اقتصاد مقاومتی لازم است جهاد اقتصادی صورت گیرد تا این مسئله در اقتصاد مقاومتی نهادینه نگردد نمی توان شاهد تقویت بنیه های اقتصادی و حرکت رو به رشد آن بود.

۴- مولد:

یکی از مؤلفه های اقتصاد مقاومتی مولد بودن آن است. در چند دهه اخیر شکل گیری ساختار تصمیم گیری اقتصادی دولتی وابسته به منابع نفت و گاز مشکلات زیادی را از جمله بودجه ریزی دولتی متمرکز وابسته به نفت و همچنین تقویت ساختار تولیدی متکی بر نهاده وارداتی تولید مونتاژ به بار آورده است وجود گسترده شرکتهای دولتی با وجود ناکارآمدی و زیانده بودن بخش زیادی از منابع کشور را به هدر میدهد. ساماندهی ساختار تولید براساس ارزش افزوده طیب میتواند در این بخش گره گشا باشد ارزش افزوده طیب ناظر به ارزش خالص ایجاد شده در تولید ناخالص داخلی پس از کسر تمامی هزینه های آشکار و پنهان اعم از هزینه های محیط زیست اجتماعی و اخلاقی است.

از سوی دیگر، وجود انعطاف در ساختار تولید میتواند اقتصاد ایران را در مقابل تکانه های خارجی مقاوم سازد برای نمونه یکی از نمونه های مقاوم سازی در ساختار تولید استفاده از ظرفیت پتروشیمی ها جهت تولید بنزین در مواقع نیاز است، جمهوری اسلامی ایران توانست با این ترفند فشارهای اقتصادی ناشی از تحریم بنزین را بکاهد.

۵- درون زا و برون گرا:

الگوی اقتصاد مقاومتی باید براساس ظرفیتهای انسانی و اقتصادی موجود کشور طراحی اجرا و پایش گردد جریان راهبری اقتصاد مقاومتی باید ظرفیتهای بالفعل و بالقوه انسانی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران را شناسایی نماید ظرفیتهای بالفعل ساخته و در جهت تحقق هدفهای اقتصاد مقاومتی ارتقا دهد. همچنین ظرفیتهای بالقوه انسانی و اقتصادی را احیا کند و رشد اقتصاد مقاومتی را با تکیه بر ظرفیتهای داخلی بیشتر نماید. همچنین باید با دنیای خارج از مرزها تعامل داشته باشد؛ تعاملی سازنده که منتهی به رشد و ارتقای اقتصاد داخلی، گردد این امر یک ضرورت است.

۶- بلندمدت:

اقتصاد مقاومتی الگوی بومی و علمی است که برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی است متناسب با وضعیت امروز و فرداست این مربوط به وضع کنونی و شرایط کنونی کشور نیست، این یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور است. اقتصاد مقاومتی به معنای آمادگی روحی و عملی جهت مقاومت در برابر حملات اقتصادی دشمن و پاسخ دادن به آن در کوتاه مدت و حرکت به سمت طراحی الگوی اقتصاد اسلامی در چارچوب الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در دراز مدت است اقتصاد مقاومتی یک چشم انداز بلندمدت است که پیش روی اقتصاد ایران قرار دارد؛ زیرا اقتصاد ایران در سایه تفکر جمهوری اسلامی ایران همیشه مورد تهاجم دشمن خواهد بود.

۷- عدالت بنیان:

اقتصاد مقاومتی مستخرج از نظام اقتصاد اسلام و متناسب با شرایط اقتصادی ایران باید موجب تحقق عدالت اقتصادی گردد. تحقق عدالت اقتصادی براساس موازین اسلامی در جامعه با دو مؤلفه مشخص می گردد (الف مؤلفه درآمد و هزینه در حد کفاف برای همه مردم؛ ب)

مؤلفه تساوی در بهره مندی از فرصتهای اقتصادی؛ یعنی فرصت دستیابی به شغل تسهیلات اقتصادی و غیره فرصتهای علمی، اطلاعاتی، بهداشتی تغذیه و غیره. تا زمانی که شرایط بهره مندی مساوی از فرصت ها برای تمام مردم فراهم نباشد، نمی توان چشم انتظار بهره مندی عادلانه از فرصت ها برای تحقق عدالت اقتصادی بود از سوی دیگر آغاز حرکت جهت بهره مندی از فرصتها نیز باید مساوی باشد در آن صورت هر شخص با تلاش بیشتر و با خلاقیت و ابتکاری که از خود نشان میدهد میتواند امکانات بیشتری را کسب کند .

۸- مردمی بودن:

یکی از مؤلفه های اقتصاد مقاومتی مردمی بودن اقتصاد است؛ به این معنا که باید در اقتصاد بر مردم تکیه کرد مردم باید در اقتصاد نقش اصلی را داشته باشند و باید از تمام ظرفیت و استعدادهای مردم در راستای تولید ثروت و دستیابی به قدرت و امنیت اقتصادی بهره جست.

مقام معظم رهبری تصریح دارند که با اراده سرمایه و حضور مردم اقتصاد مقاومتی تحقق مییابد ایشان حضور مردم در حل معضلات و مشکلات را مهم میدانند و تأکید دارند که ساختار و مدلهای حضور مردم در عرصه اقتصادی باید براساس مبانی و معارف اسلامی طراحی گردد تا مردم در چارچوب آن ساختارها و مدل ها بتوانند نقش ایفا کنند.

نتیجه گیری

با مطالعه چهل سال اول انقلاب و توجه به افق چهل سال دوم یعنی گام دوم انقلاب؛ مؤلفه های اقتصادی این دوره مطرح و به شناخت و تبیین و توضیح آن پرداخته شد این مؤلفه ها عبارتند از مقاومت بلندمدت بودن مبارزه با چالش درونی و بیرونی بومی بودن، ایجاد زیر ساخت اقتصادی و عمرانی عدالت در تقسیم امکانات . حضور فعال جوانان در حوزه های اقتصادی انقلاب بهره مندی از فهرست طولانی فرصتها عدالت اقتصادی و مبارزه با فساد جهت پاسخ گویی به این مؤلفه ها الگوهای اقتصادی نزدیک به این مؤلفه ها؛ مانند مقاومت ،اقتصادی اقتصاد ریاضتی، تاب آوری اقتصادی و اقتصاد مقاومتی بررسی شد اقتصاد مقاومتی به عنوان راه حل این مشکلات مطرح و مؤلفه های آن بیان شد مؤلفه های اقتصاد مقاومتی میتواند پاسخ مناسبی برای الگوی اقتصادی گام دوم انقلاب باشند.

مؤلفه های اقتصاد مقاومتی جهت حل مشکلات و پاسخ گویی به نیازهای اقتصادی گام دوم انقلاب عبارتند از مقاومت دانش بنیان جهاد، مولد بودن درون زا و برون گرا ،بلندمدت، عدالت ،بنیان مردمی بودن مرتبط با مسائل ،سیاسی ،اجتماعی فرهنگی و ارزشی، کارایی در دوران تحریم و غیر تحریم و باتوجه به یافته های تحقیق به این نتیجه میرسیم که اجرای سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی می تواند استقلال اقتصادی کشور را تضمین نمایند و مسئله ای که در این بین بسیار جاذب اهمیت است سند چشم انداز ۱۴۰۴ می باشد، دستیابی به اهداف سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران از جمله آن برخوردار از دانش پیشرفته توانا در تولید علم و فناوری ، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی است.

فهرست منابع:

۱. اراکی، محسن، ۱۳۹۳، فقه نظام اقتصادی اسلام، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۲. برزگر، ابراهیم، ۱۳۸۸، «پیش بینی تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر خاورمیانه»، دانش سیاسی، ش ۹، ص ۳۳-۵۸.
۳. بیانات رهبر معظم انقلاب در khamenei.ir
۴. بیانیه گام دوم انقلاب در khamenei.ir
۵. پژوهشکده حوزه و دانشگاه ۱۳۷۹، میانی اقتصاد اسلامی، ج سوم، تهران، سمت.

۶. پناهی محمد حسین ۱۳۸۵، «اثر انقلاب اسلامی ایران در نظریه های وقوع انقلابات»، پژوهش حقوقی و سیاست سال هشتم، ش ۲۱، ص ۷-۵۲
۷. پیغامی، عادل و همکاران ۱۳۹۵، پایش اقتصاد مقاومتی، تهران، دانشگاه امام صادق
۸. تراب زاده جهرمی، محمد صادق و دیگران ۱۳۹۲، «بررسی ابعاد و مؤلفه های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت الله خامنه ای»، مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۳۲، ص ۳۱-۴۶
۹. توکلی، محمدجواد و امید ایزانلو، ۱۳۹۵ «اقتصاد مقاومتی به عنوان یک اندیشه اسلامی»، پژوهش های اقتصاد مقاومتی سال اول، ش ۱، ص ۱۵-۵۳
۱۰. توکلی، محمد جواد ۱۳۹۶، خاکریز اقتصادی خوانشی بر اقتصاد مقاومتی، تهران کانون اندیشه جوان
۱۱. جمالی یعقوب و علی، جابری ۱۳۹۴ «اقتصاد مقاومتی از دیدگاه اسلام، مفهوم اصول و سیاستها»، معرفت ش ۲۱۳، ص ۹۱-۱۰۶
۱۲. جمالی، یعقوب و همکاران (۱۴۰۱) مولفه های اقتصاد مقاومتی، نشریه معرفت
۱۳. رجایی سید محمد کاظم و همکاران، ۱۳۸۶، معجم موضوعی آیات اقتصادی قرآن ج دوم، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۱۴. سیف اله مراد، ۱۳۹۱، الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران «آفاق امنیت سال پنجم، ش ۱۶، ص ۵-۲۵.
۱۵. سیفولو، سجاد، ۱۳۹۳ مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی»، معرفت اقتصاد، اسلامی ش ۱۰، ص ۱۵۱-۱۷۳
۱۶. شعبانی احمد و سیدرضا، نخلی ۱۳۹۳ «مؤلفه های اقتصاد مقاومتی در ادبیات رایج و بیان مقام معظم رهبری» آفاقی، امنیت ش ۲۵، ص ۵۵-۸۸
۱۷. عبدالملکی حجت الله، ۱۳۹۳ اقتصاد مقاومتی درآمدی بر مبانی سیاست ها و برنامه عمل، تهران دانشگاه امام صادق (ع).
۱۸. فشاری مجید و جواد پورغفار ۱۳۹۳ بررسی و تبیین الگوی اقتصاد مقاومتی در اقتصاد ایران، اقتصادی سال، چهارم ش ۶۵ ص ۲۹-۴۰
۱۹. قوامی، سید حسن ۱۳۹۱ اقتصاد مقاومتی مبانی نظری تهران دانشگاه علامه طباطبائی
۲۰. کریم، محمدحسین و حسین امیری ۱۳۹۶ راهبردها و چالش های اقتصاد مقاومتی و ریاضتی سیاستهای راهبردی و کلان سال پنجم در دومین ویژه نامه اقتصاد مقاومتی، ص ۸۳-۱۰۵
۲۱. مالک، محمدرضا، ۱۳۹۵ اقتصاد مقاومتی و نقش روحانیت در پیشبرد آن قم وثوق.
۲۲. محمدی، منوچهر ۱۳۸۳، بازتاب انقلاب اسلامی در جهان مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی ش ۶۳ ص ۱۱۹-۱۴۲
۲۳. مصباح، یزدی، محمدتقی، ۱۳۸۹، عبرتهای خرداد تدوین و نگارش علیرضا تاجیک و سیدحسین شفیعی چ سوم قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی .
۲۴. مکارم، شیرازی ناصر و دیگران، ۱۳۶۶، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه
۲۵. میرمعزی، سیدحسین ۱۳۹۱ «اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن (با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری)» اقتصاد، اسلامی، ش ۴۷، ص ۴۹-۷۶
۲۶. هادوی نیا، علی اصغر، ۱۳۸۷ فلسفه اقتصاد در پرتو جهان بینی قرآن کریم، تهران پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی یوسفی احمد علی ۱۳۹۴ اقتصاد تعاونی از منظر اسلام، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی